

DZIELNIKI I PODZIELNIKI CZĘSTOTLIWOŚCI

Dzielnik częstotliwości:

układ dający impuls na wyjściu co P impulsów na wejściu

$$f_{wy} = \frac{f_{we}}{P}$$

Podzielnik częstotliwości:

układ, który na każde p impulsów na wejściu daje K impulsów na wyjściu ($1 \leq K \leq P$)

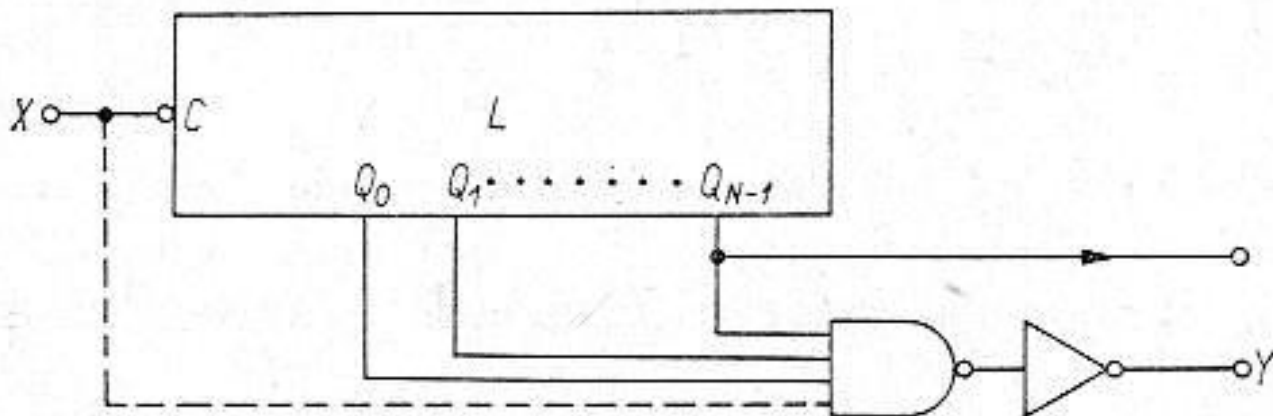
$$f_{wy} = \frac{K}{P} f_{we}$$

Dzielniki częstotliwości o stałym współczynniku podziału.

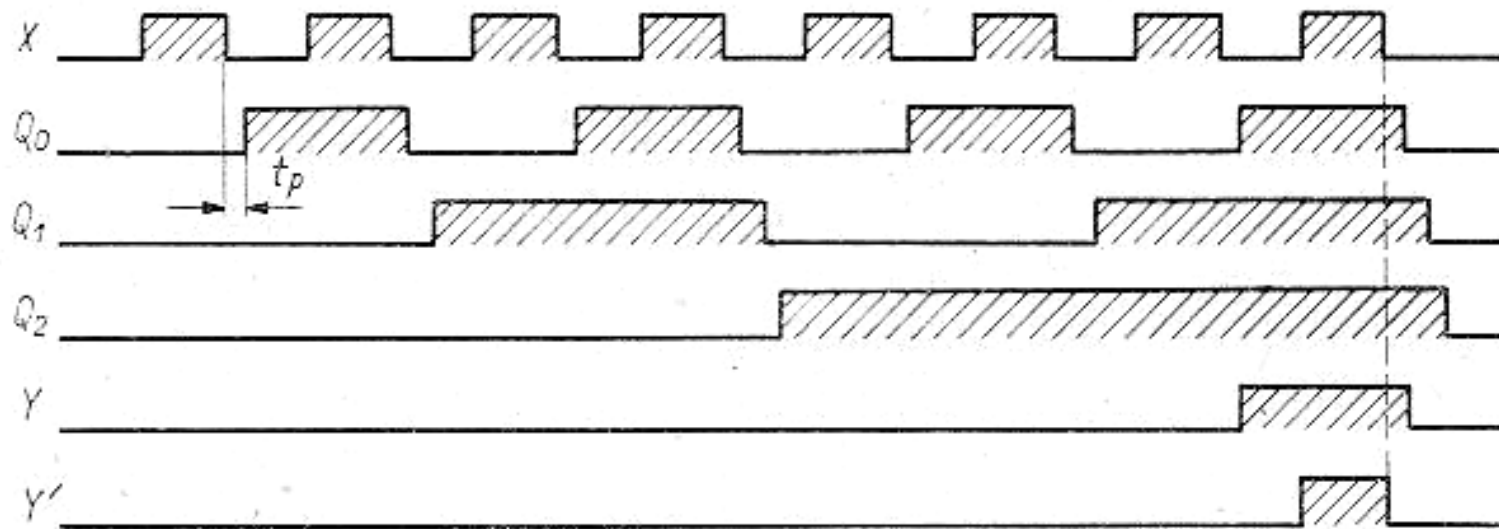
***Dzielnik częstotliwości** (frequency divider) – układ podobny do licznika służący do dzielenia f wejściowej przez stały współczynnik P .*

Kod w jakim pracuje dzielnik nie ma znaczenia byleby na wyjściu któregoś z przerzutników pojawiał si impuls co P impulsów wejściowych.

Większość liczników może pracować jako dzielniki.

Dwójkowy dzielnik częstotliwości – schemat blokowy

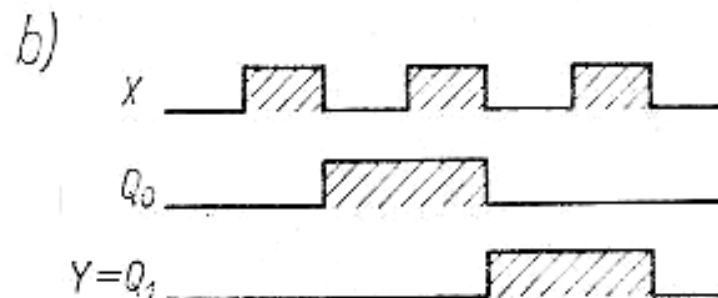
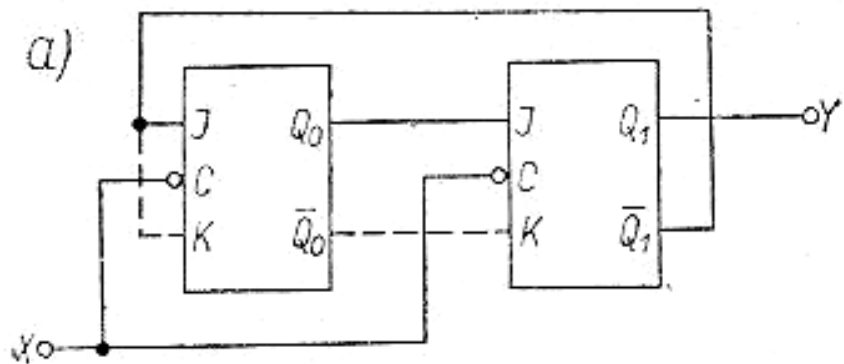
Dwójkowy dzielnik częstotliwości – przebiegi czasowe

Jeżeli wyjście dzielnika dekoduje stan 11...11, to niezależnie od sposobu realizacji licznika a wyjściu tym nie pojawiają się żadne fałszywe sygnały .

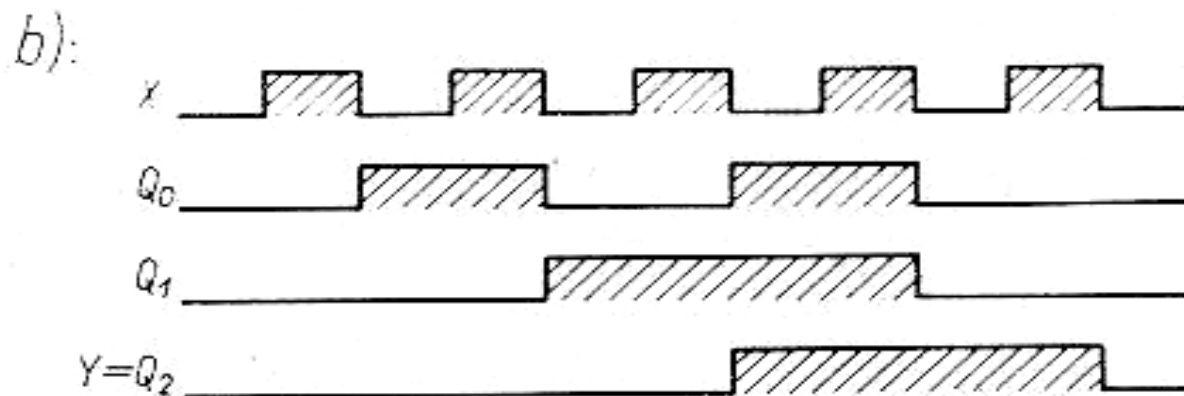
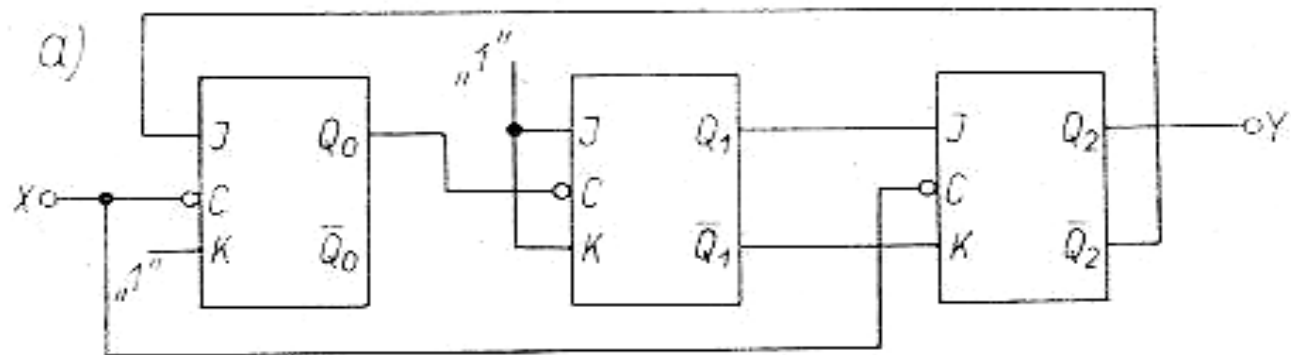
Współczynnik podziału P jest równy pojemności licznika

$$P=2^N$$

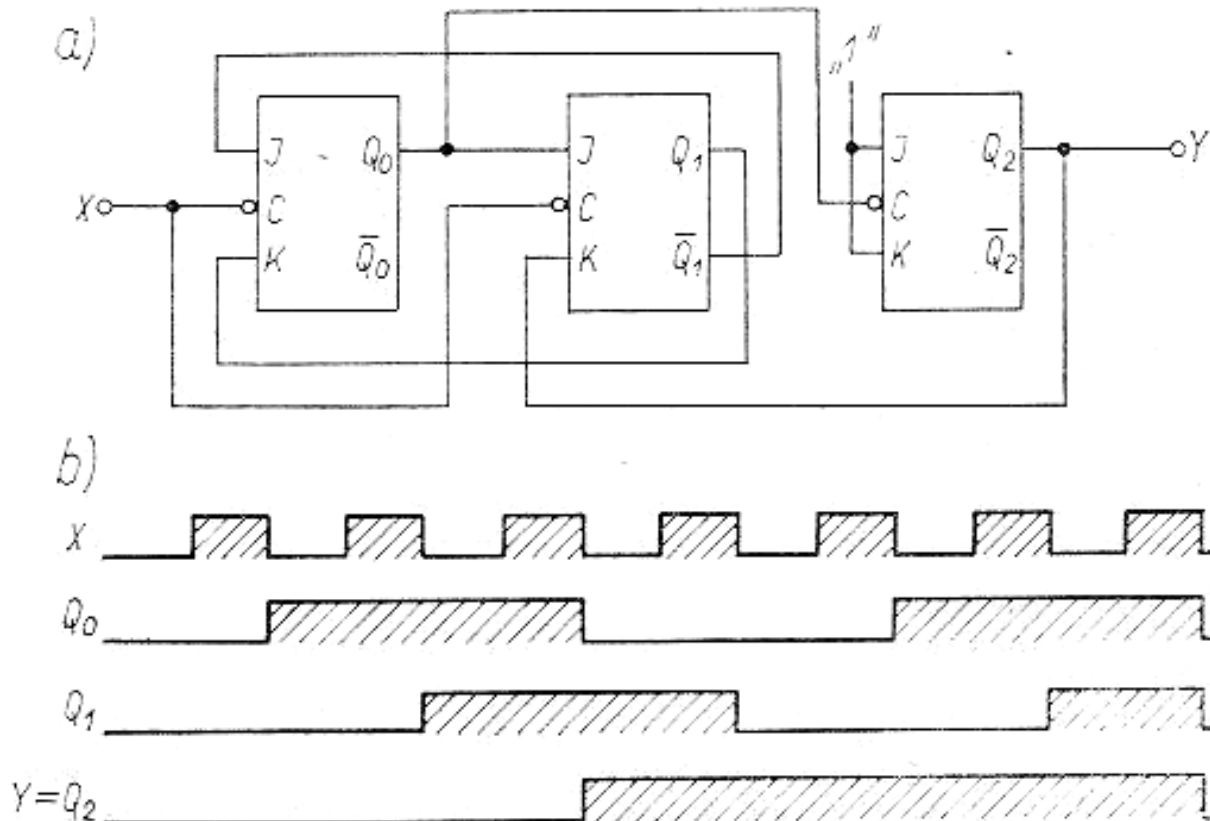
Układy dzielników o współczynnikach podziału 3, 5, 7, 9.

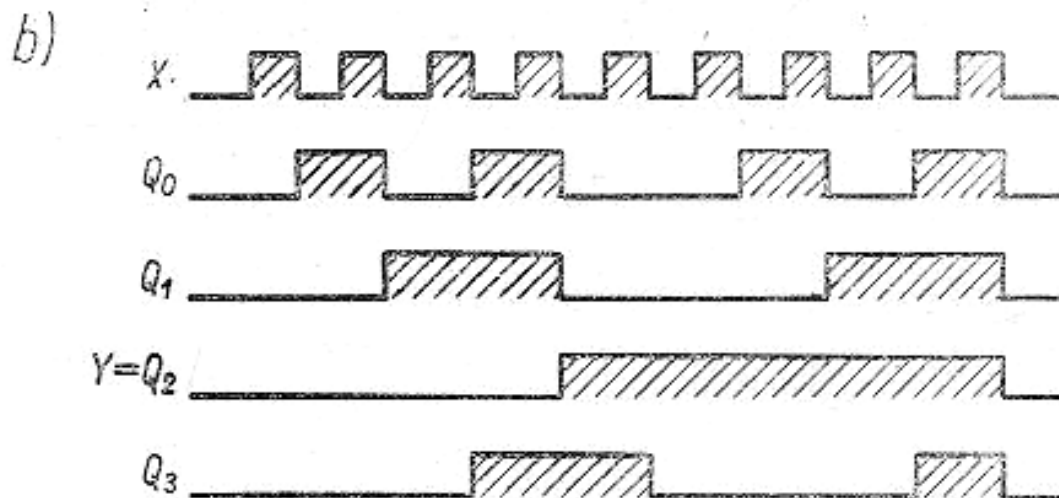
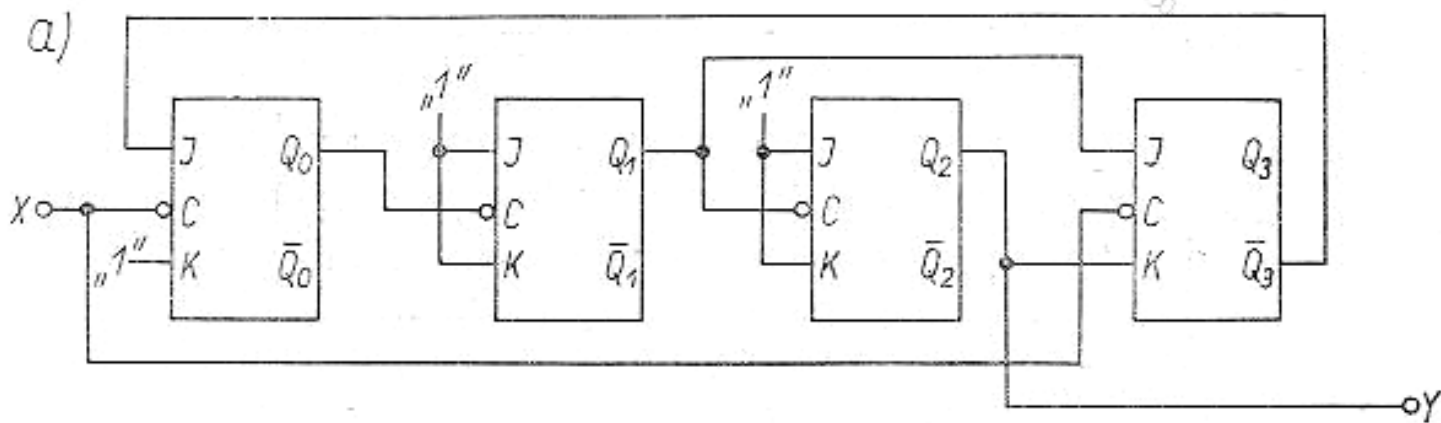
Dzielnik częstotliwości przez 3 – schemat i przebiegi czasowe

Dzielnik częstotliwości przez 5 – schemat i przebiegi czasowe

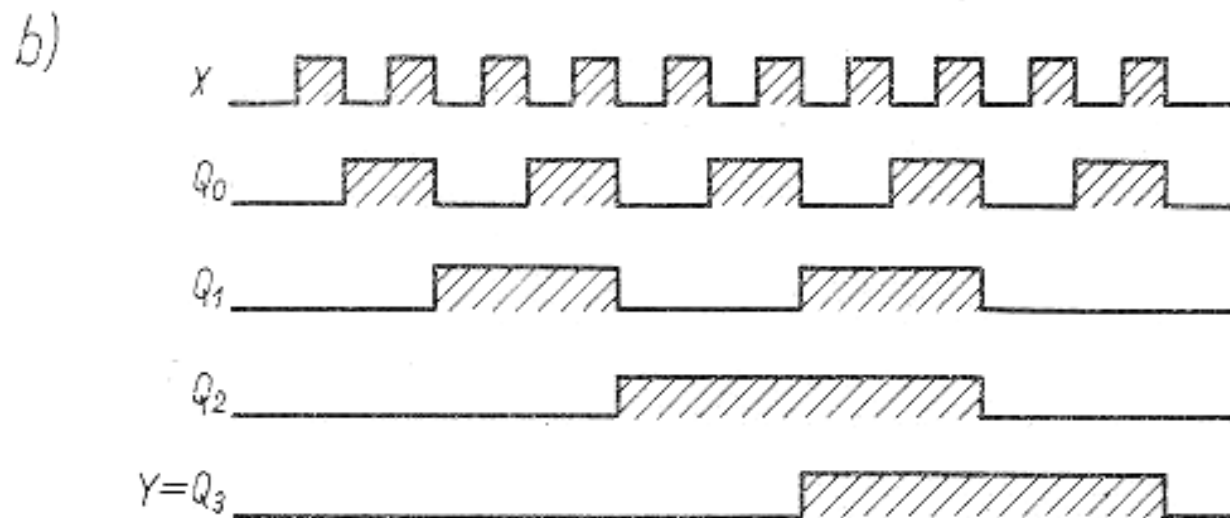
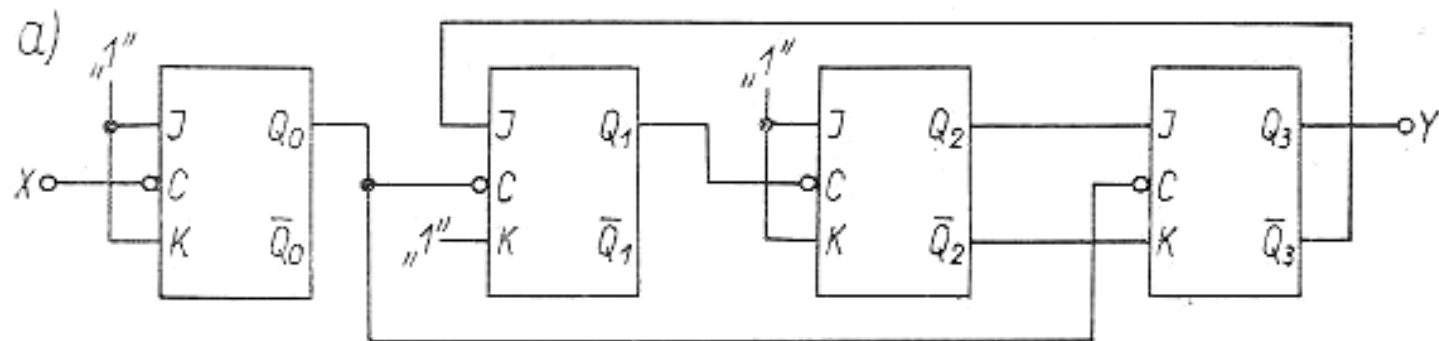

Dzielnik częstotliwości przez 7 – schemat i przebiegi czasowe

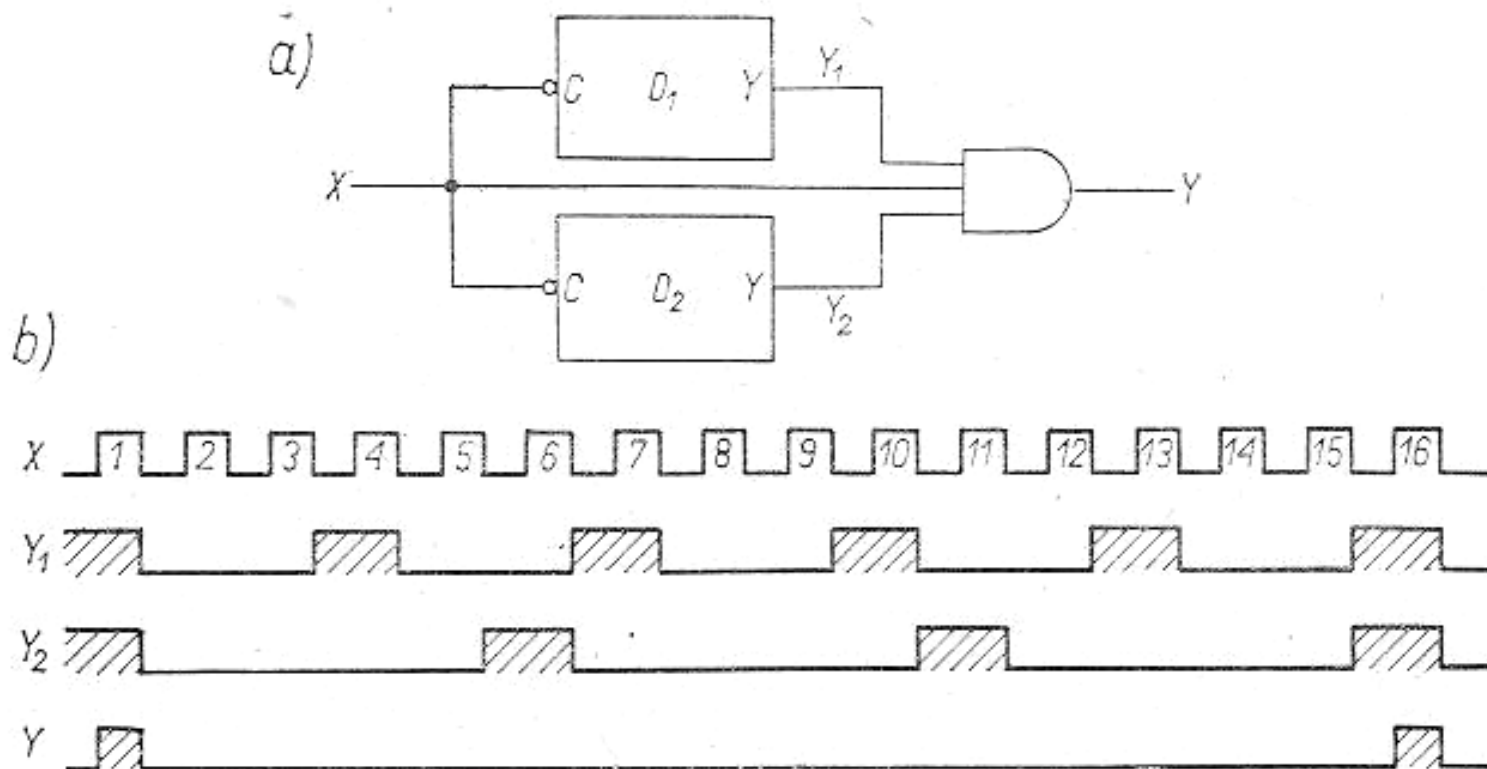
Dzielnik częstotliwości przez 9 – schemat i przebiegi czasowe

Dzielniki o innych współczynnikach podziału można uzyskać łącząc szeregowo podane powyżej dzielniki, np. $P=10$

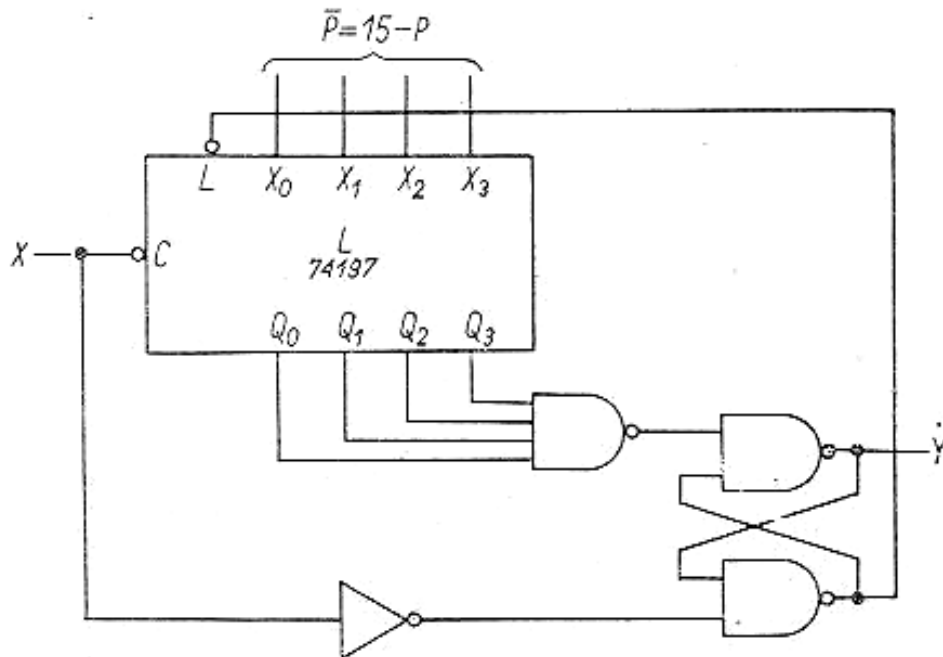
Jeśli chcemy tego uniknąć można zastosować łączenie równoległe i tak wybrać współczynniki podziału $P_1, P_2, P_3, \dots, P_K$ aby nie miały wspólnych dzielników, po podaniu sygnałów z wyjścia tych dzielników na bramkę AND otrzymamy dzielnik o współczynniku podziału $P = P_1 \cdot P_2 \cdot P_3 \cdot \dots \cdot P_K$.

DZIELNIKI PROGRAMOWANE

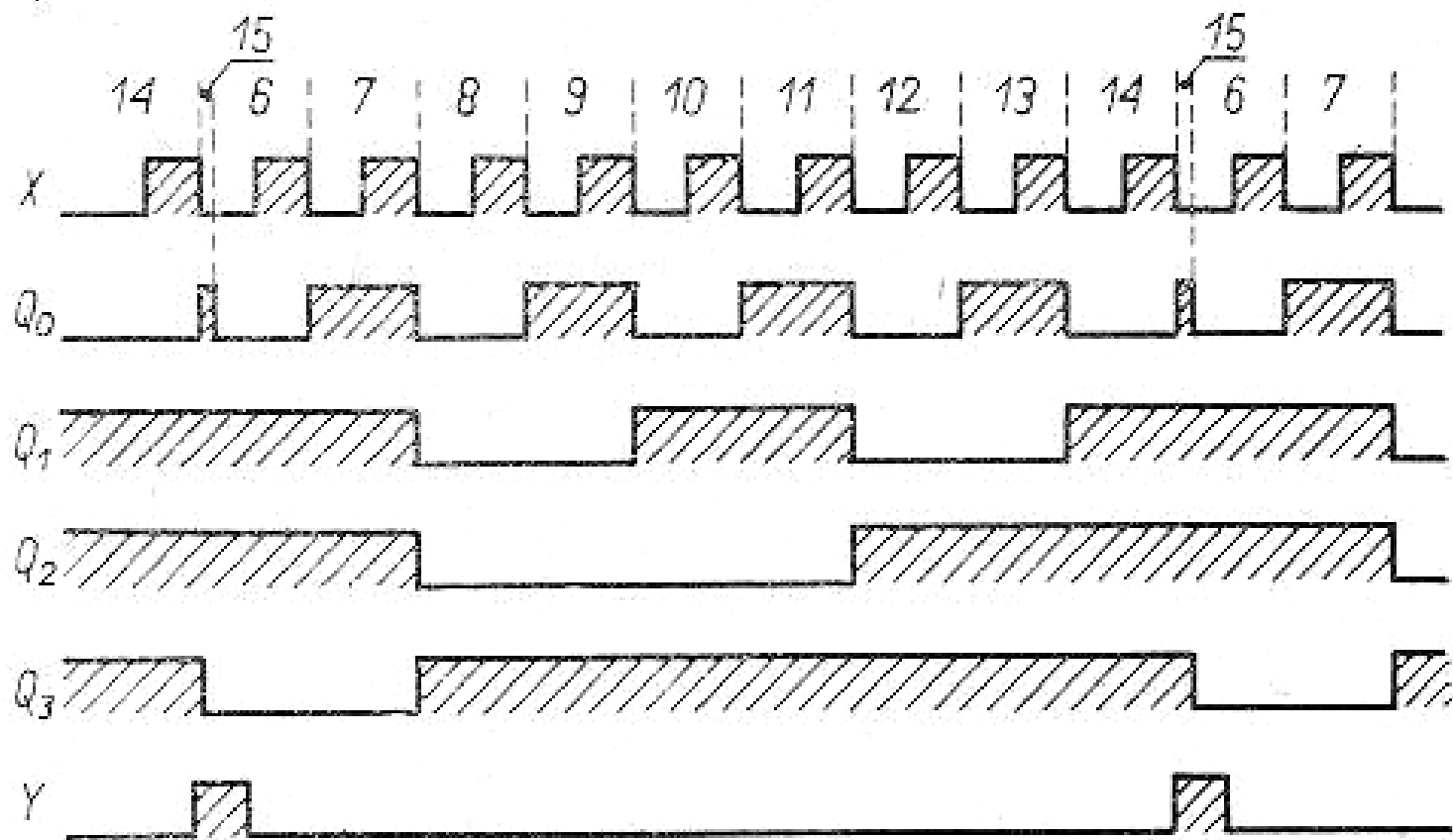
Współczynnik podziału jest podawany na wejście dzielnika, może być liczba dwójkowa (dzielnik dwójkowy) lub dziesiętna (dzielnik dziesiętny). Dzielnik programowany może być zbudowany z licznika z wpisywaniem równoległym asynchronicznym lub synchronicznym, zaopatrzonego w sprzężenie zwrotne bądź z rejestru liczącego.

$$\bar{P} = 15 - P$$

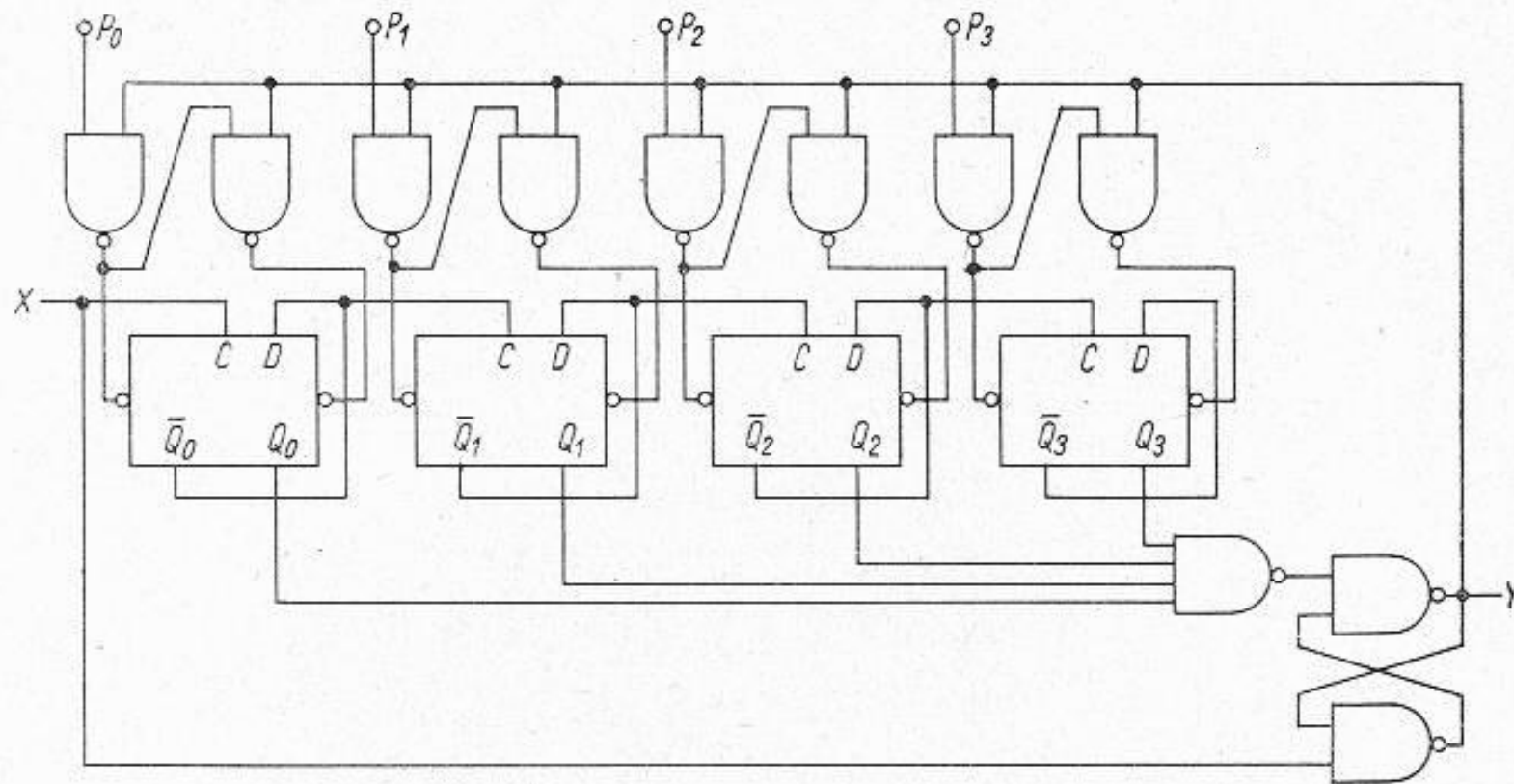
Dzielnik z licznika z wpisywaniem równoległym asynchronicznym.

Na wejście równoległe podaje się uzupełnienie jedynek współczynnika podziału P .

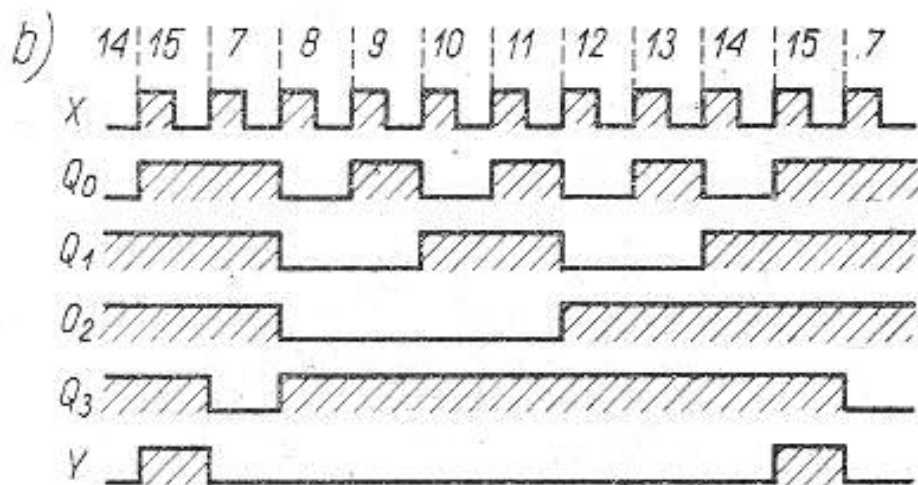
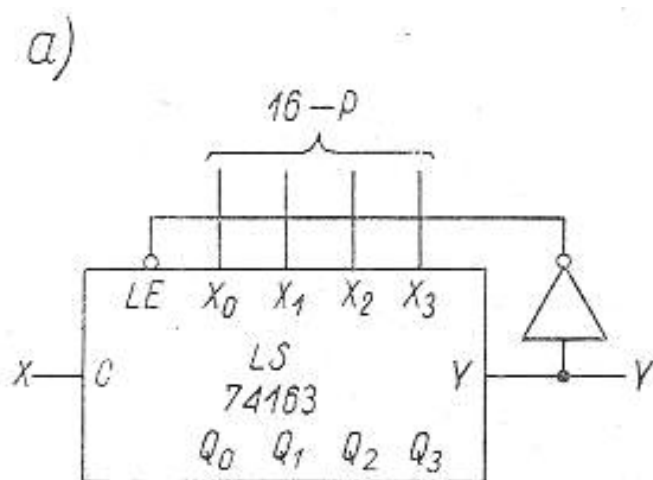
Wykres czasowy dla $P = 9$

Przykład dzielnika programowalnego zbudowanego z przerzutników D (na wejście podaje się binarnie pojemność P).

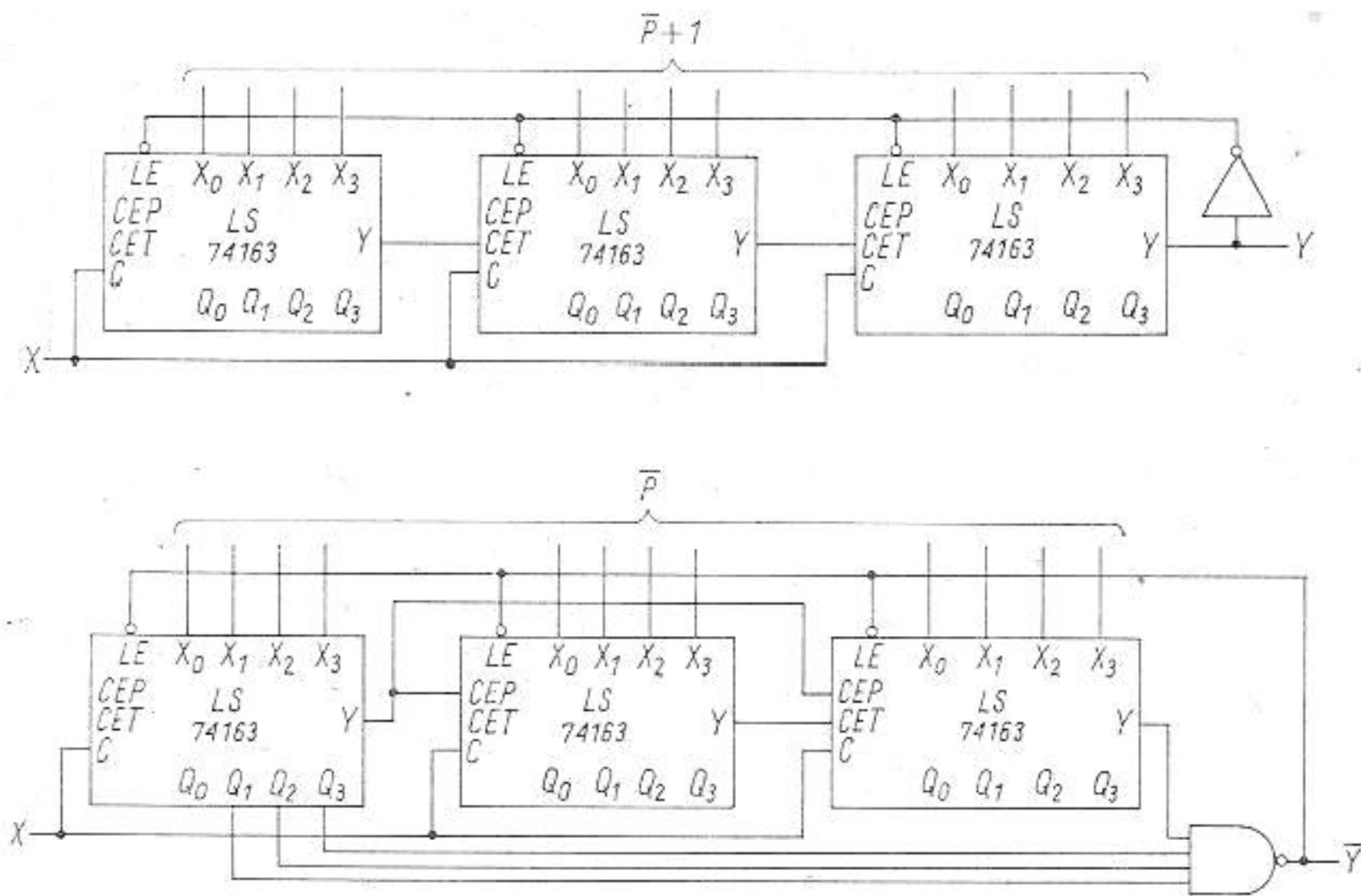

Dzielnik częstotliwości zbudowany na bazie licznika synchronicznego z wpisywaniem synchronicznym. W chwili pojawienia się sygnału przeniesienia Y (11...11), następuje przełączenie licznika na wpisywanie równoległe.

Wpisanie odbywa się po podaniu kolejnego impulsu zegarowego, dlatego na wejście równoległe licznika trzeba podać uzupełnienie dwójkowe liczby P, w przypadku licznika 4-bitowego $16 - P$.

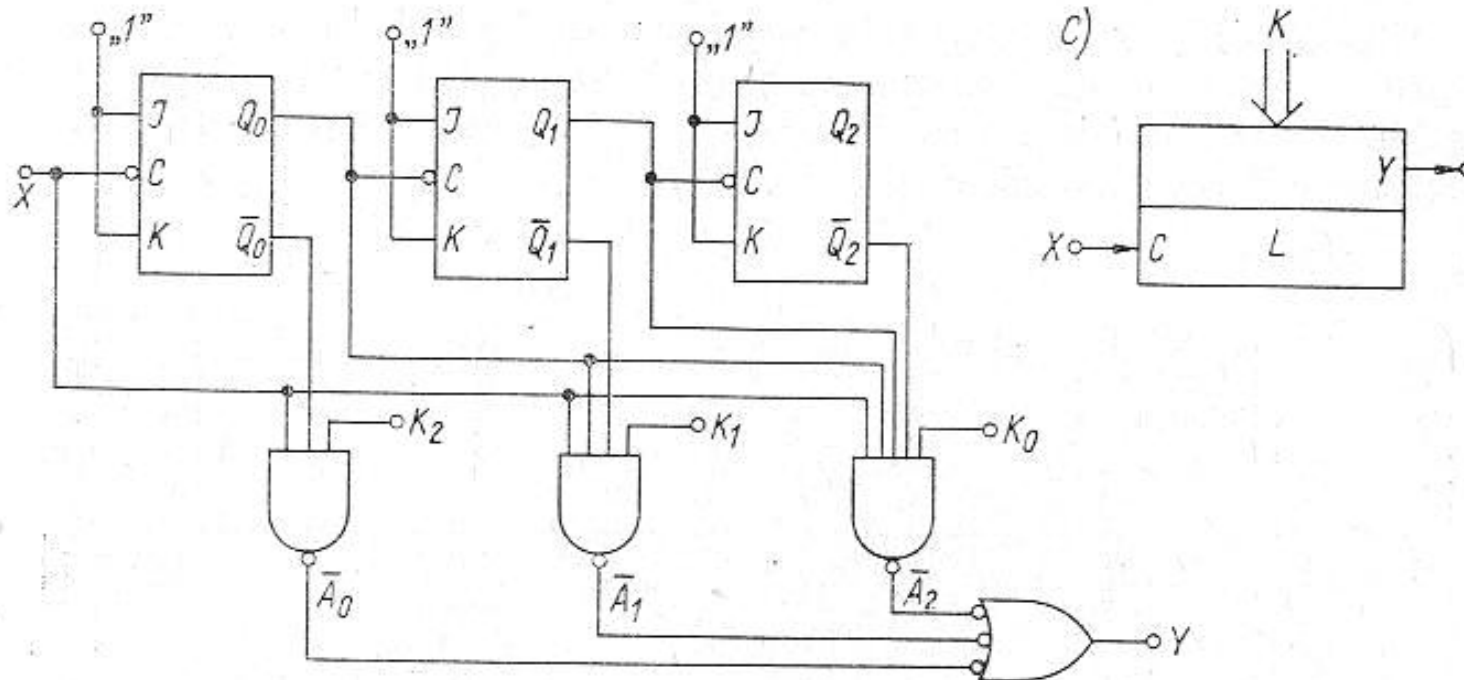

Łączenie modułów dzielnika z licznikiem synchronicznym

PODZIELNIKI CZĘSTOTLIWOŚCI

Podzielnik (licznik programowalny) układ służący do dzielenia częstotliwości wejściowej przez nastawny współczynnik, na ogół nie będący liczbą całkowitą. Podzielnik składa się z licznika i układu bramkującego na którego wejście jest podawana równoległe liczba K . Impulsy wyjściowe podzielnika powinny być rozłożone w miarę równomiernie

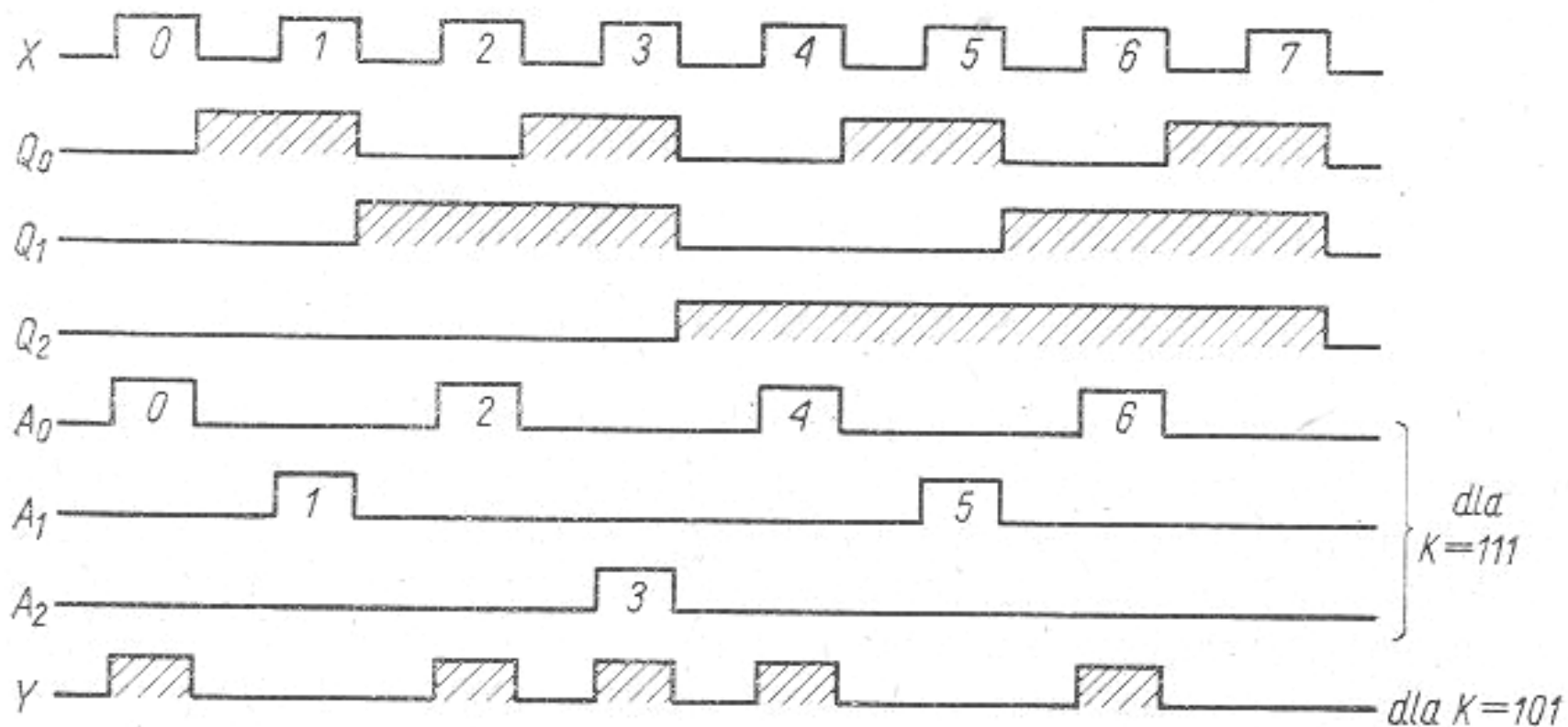

Zasada pracy podzielnika dwójkowego.

Liczba impulsów na wyjściu Y jest równa $4K_2 + 2K_1 + K_0$.

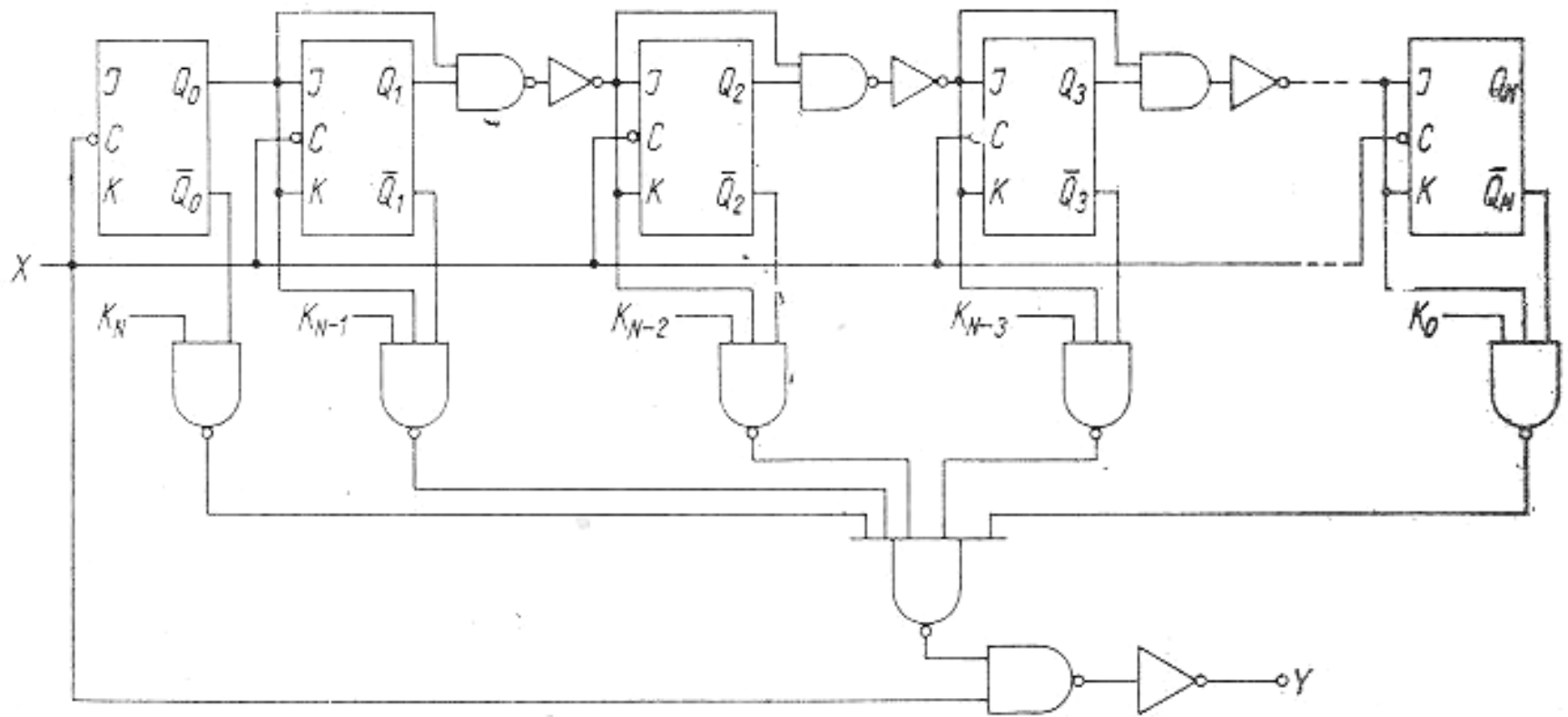
Najstarszy bit kodu bramkowego K_2 jest podany na bramkę połączoną z najmłodszym item licznika i odwrotnie.

W układzie poprzednim liczba wejść elementu bramkującego rośnie liniowo z liczbą bitów.

Układ „oszczędniejszy”:

W podzielniku dziesiętnym współczynnik podziału K jest ustawiany przez podanie na wejście bramkujące sygnałów odpowiadających liczbie dziesiętne kodowanej dwójkowo.

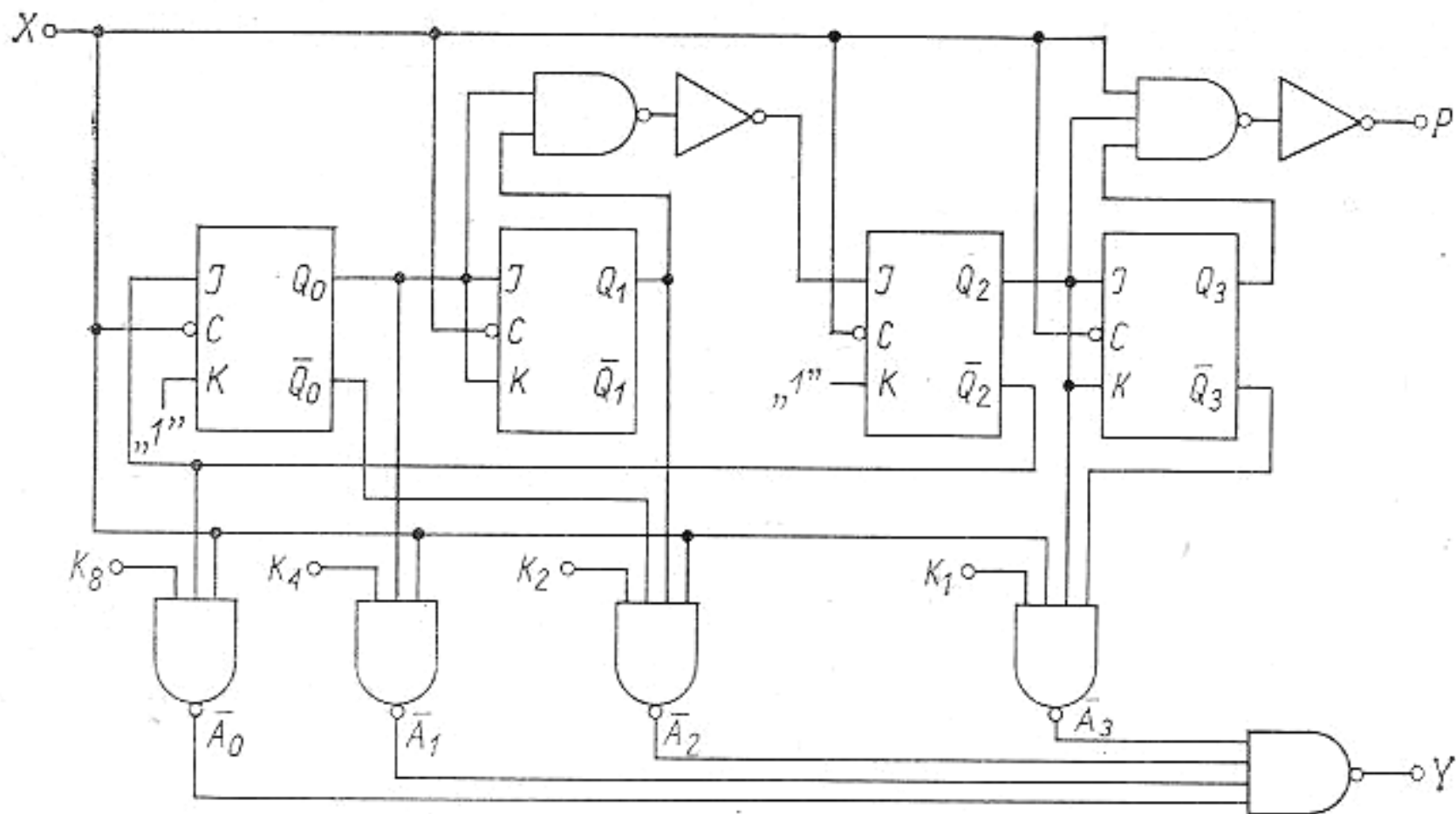
Podzielniki dziesiętne zwykle budowane są z dekad (liczików modło 10 i odpowiednich układów brakujących).

Pożądane jest aby kod brakowy był kodem 8421 (NKB), natomiast kod w jakim liczy licznik jest dowolny.

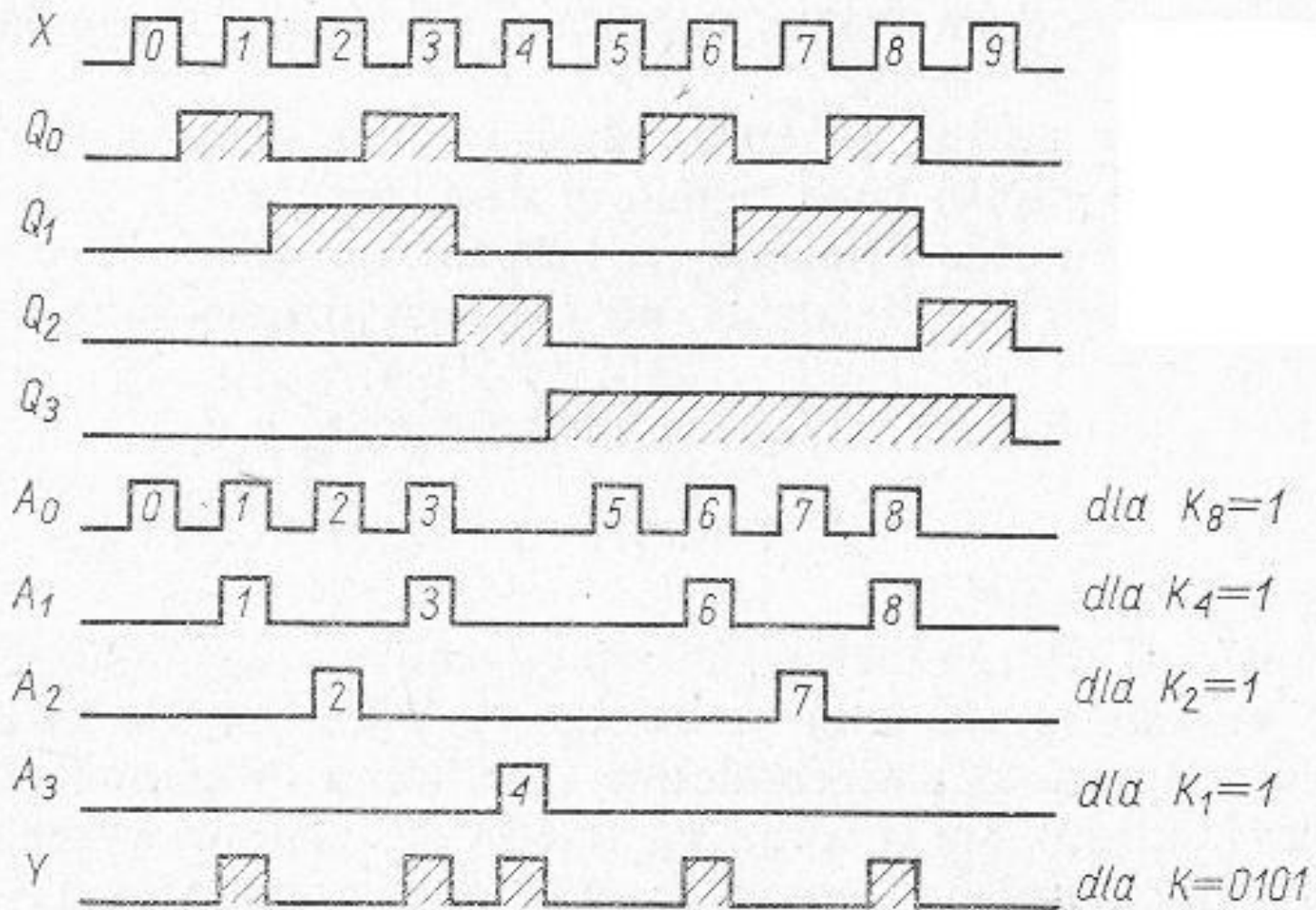
Przykład: dekada podzielnika dziesiętnego (licznik synchroniczny z przeniesieniem szeregowym liczący w kodzie 5421 i układ bramkujący, umożliwiający ustawianie współczynnika K w kodzie 8421)

$$K = K_8 K_4 K_2 K_1 = 9 \dots 0$$

$$f_{wy} = \frac{K}{10} f_{we}$$

Schemat dekady podzielnika dziesiętnego

Przebiegi czasowe dla $K = 5$

KOMPARATORY CYFROWE

Komparatory szeregowo.

Porównywane liczby są zwykle podawane z rejestrów przesuwnych.

Porównywanie może rozpoczynać się od najmłodszych bitów (wynik ustala się po podaniu wszystkich bitów),

Komparatory szeregowo.

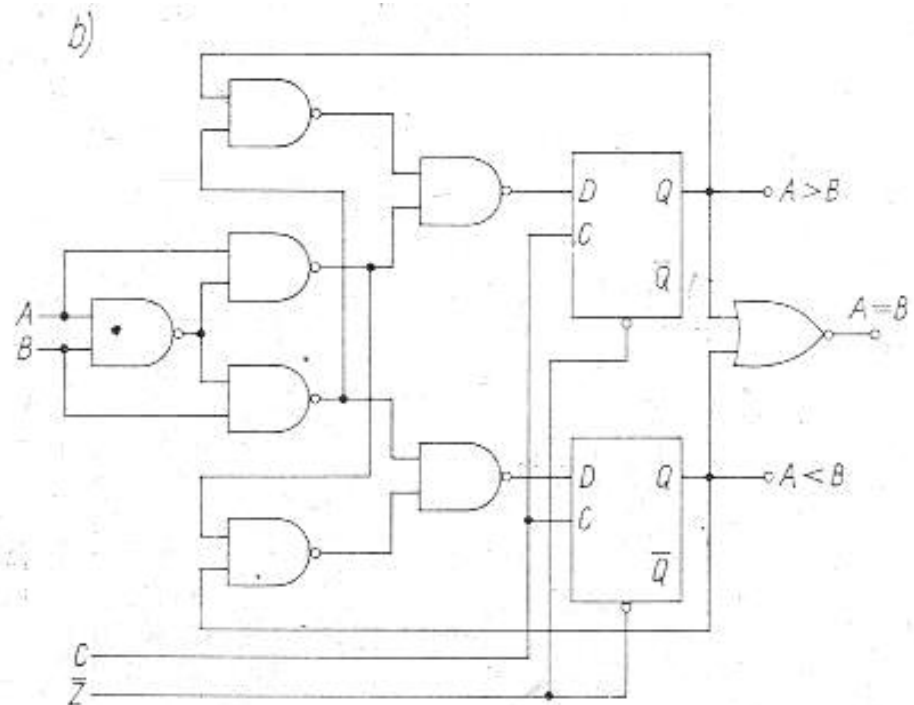
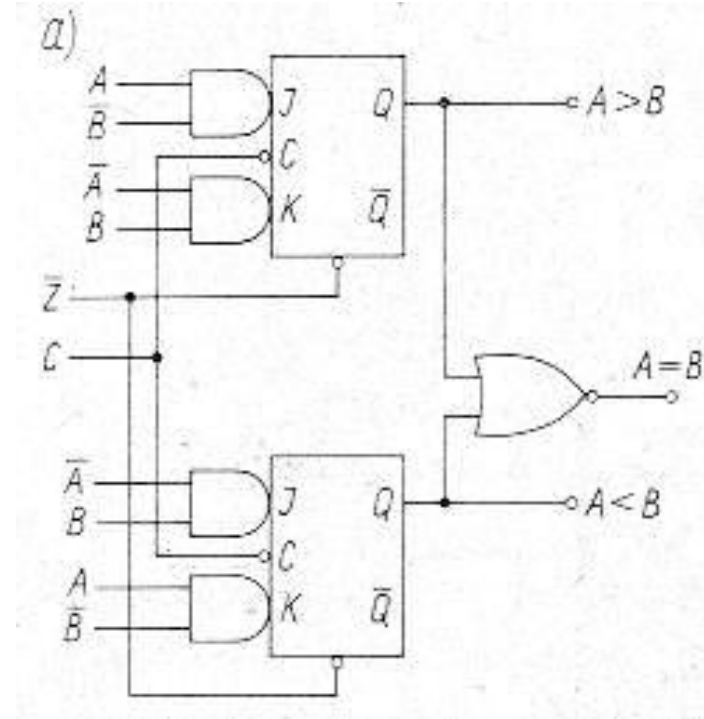
Porównywane liczby są zwykle podawane z rejestrów przesuwnych.

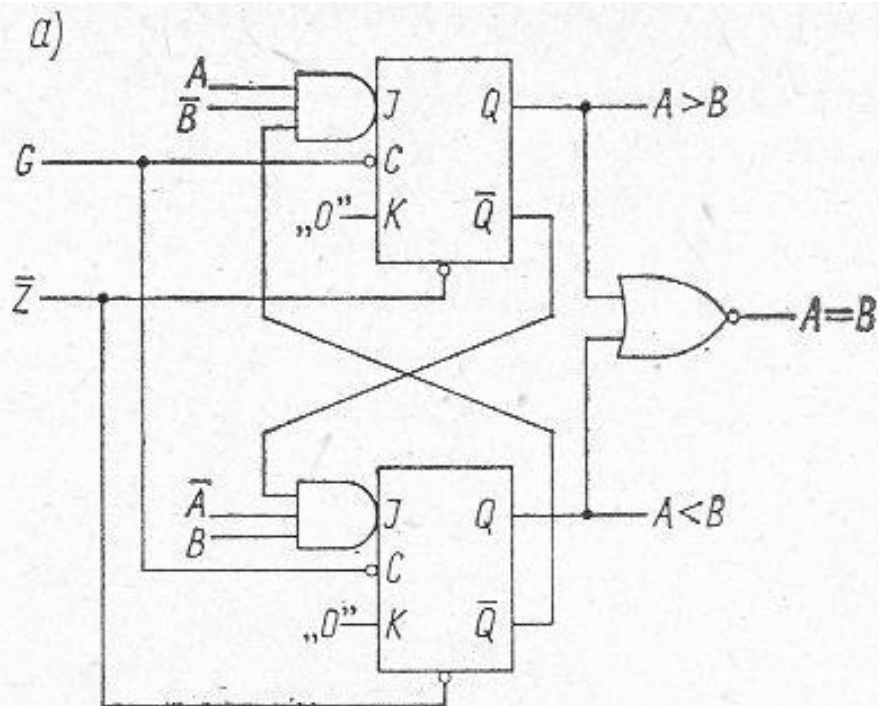
Porównywanie może rozpoczynać się od najmłodszych bitów (wynik ustala się po podaniu wszystkich bitów),

Komparatory szeregowo.

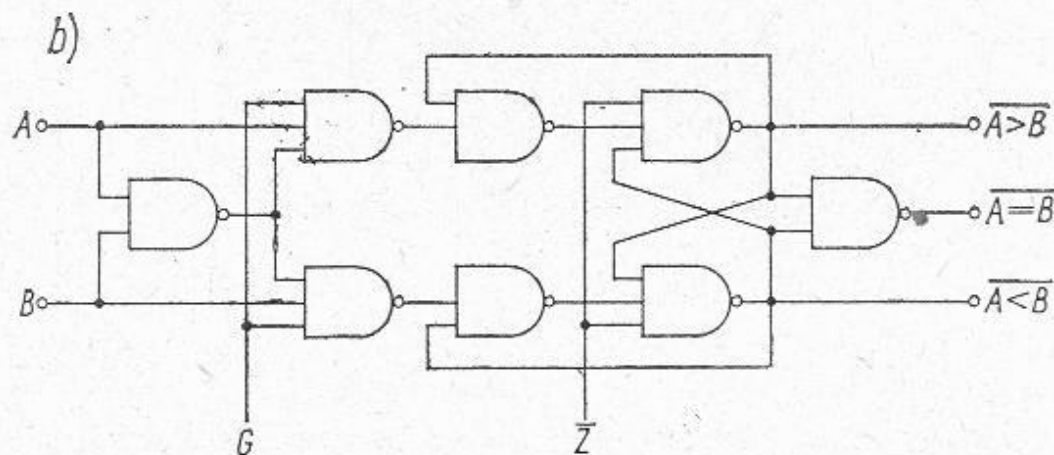
Porównywane liczby są zwykle podawane z rejestrów przesuwnych.

Porównywanie może rozpoczynać się od najmłodszych bitów (wynik ustala się po podaniu wszystkich bitów),

Porównywanie od
najstarszych bitów daje
wynik natychmiast po
stwierdzeniu, która z liczb
jest większa.

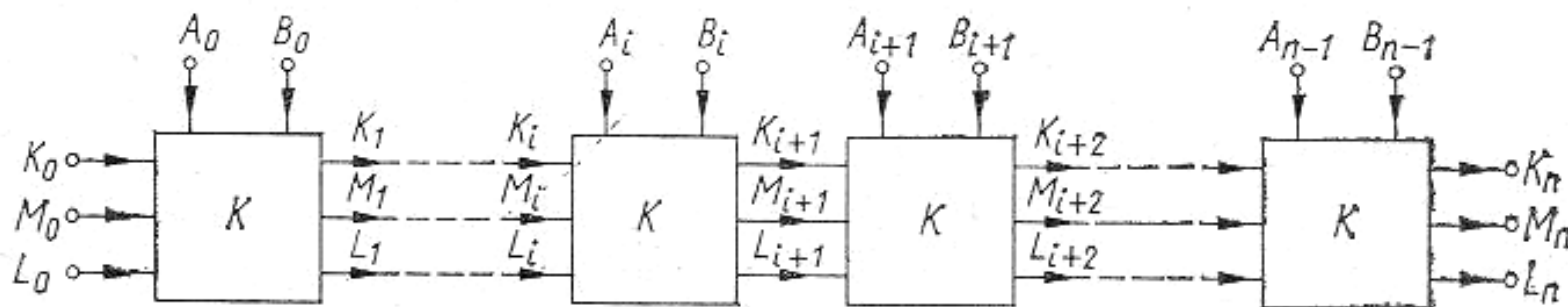
Komparatory kaskadowe.

Podobnie jak sumatory są układami iteracyjnymi, składającymi się z komparatorów jednobitowych, porównujących ze sobą kolejne cyfry A_i B_i . W ogólnym przypadku każdy komparator jednobitowy wytwarza trzy przeniesienia:

K_{i+1} – wskazujące, że $A > B$,

L_{i+1} – wskazujące, że $A < B$,

M_{i+1} – wskazujące, że $A = B$.

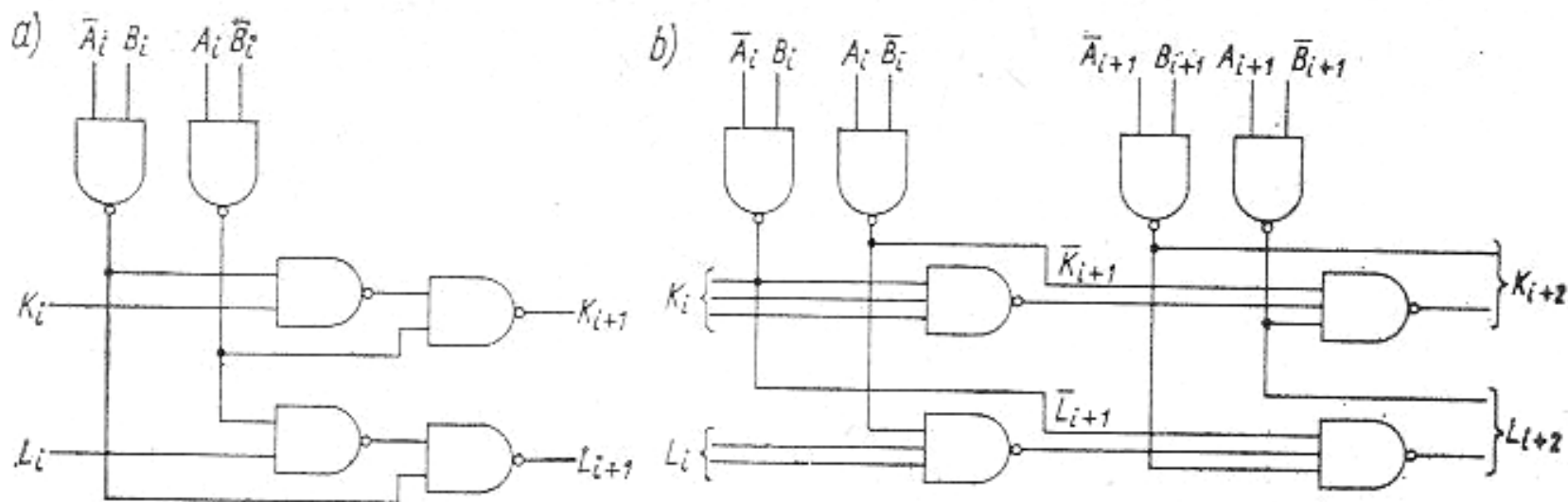
$$K_{i+1} = A_i \bar{B}_i + (A_i + \bar{B}_i) K_i$$

$$L_{i+1} = \bar{A}_i B_i + (\bar{A}_i + B_i) L_i$$

$$M_{i+1} = (A_i B_i + \bar{A}_i \bar{B}_i) M_i$$

Jedno z przeniesień jest zbędne, zwykle usuwa się M_i . Wyjściami komparatora są wtedy sygnały przeniesienia z najstarszego bitu K_n , L_n natomiast:

$$M_n = \overline{K_n} \cdot \overline{L_n}$$

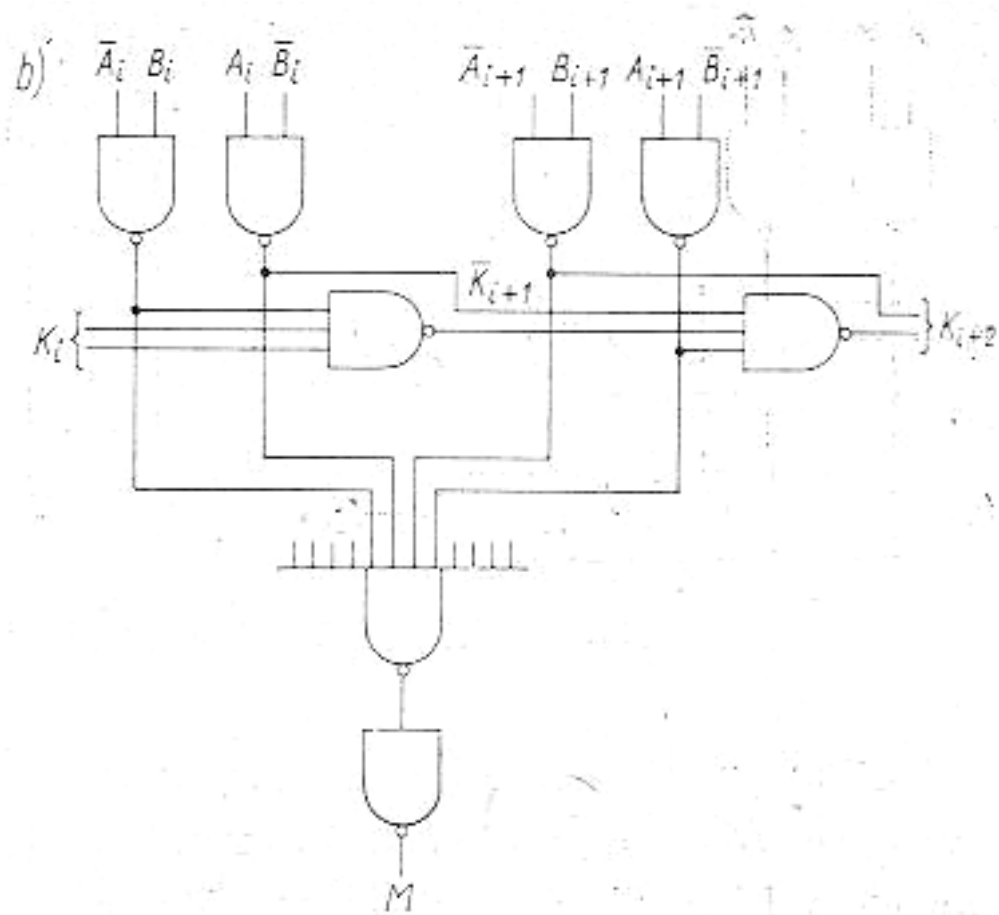
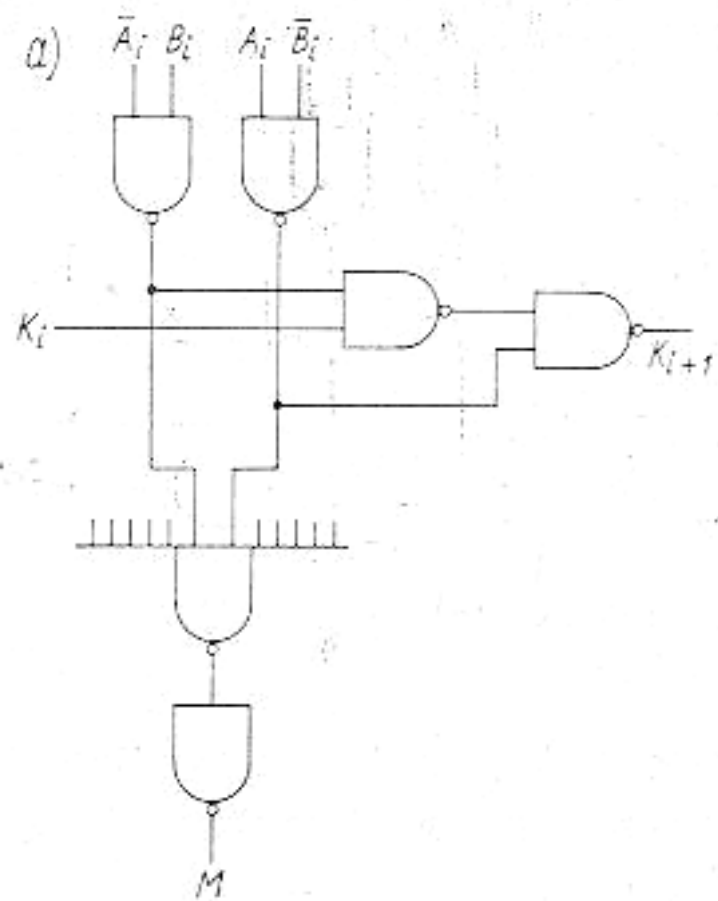
Realizacja komparatora kaskadowego

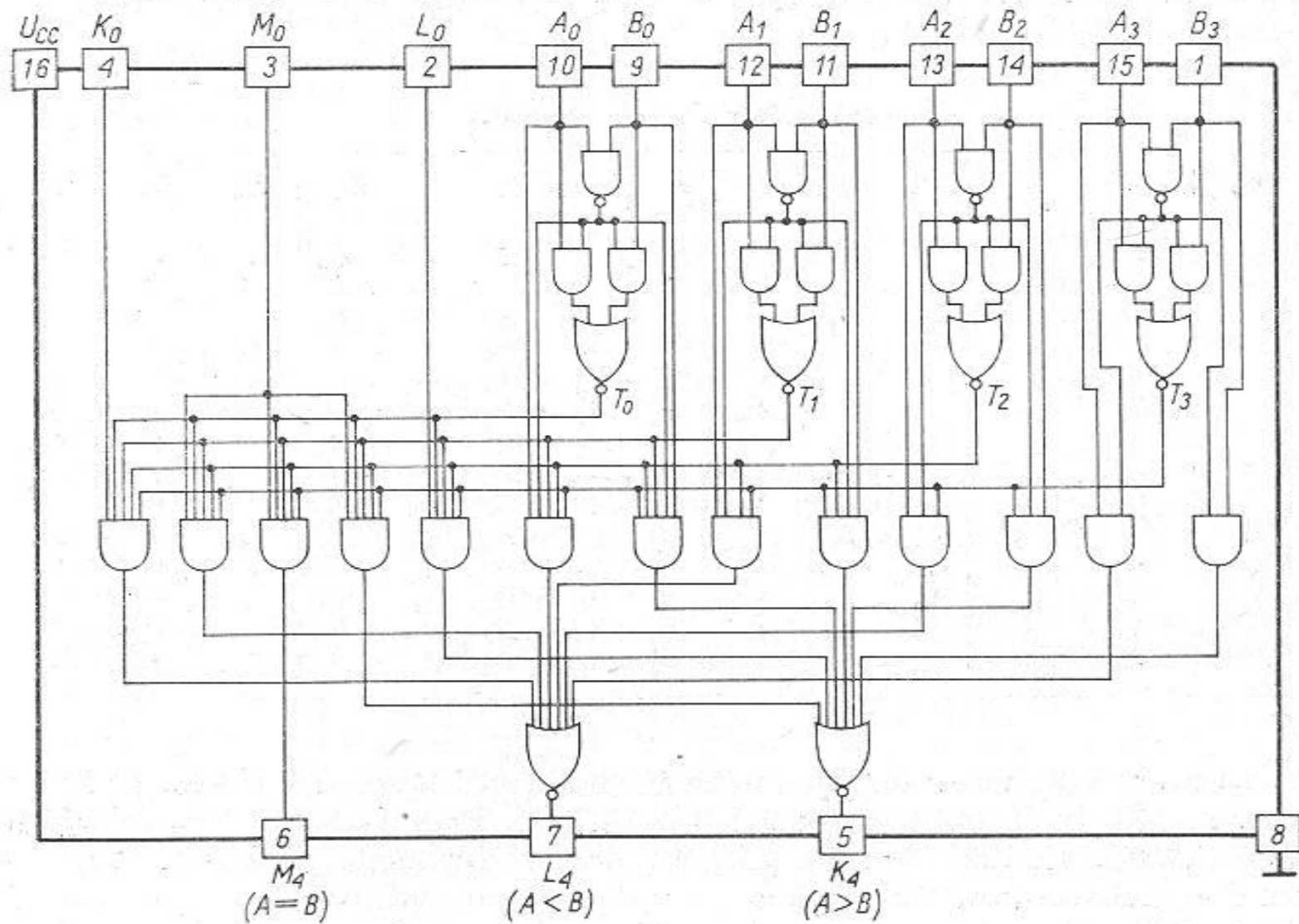
Komparatory kaskadowo – równoległe

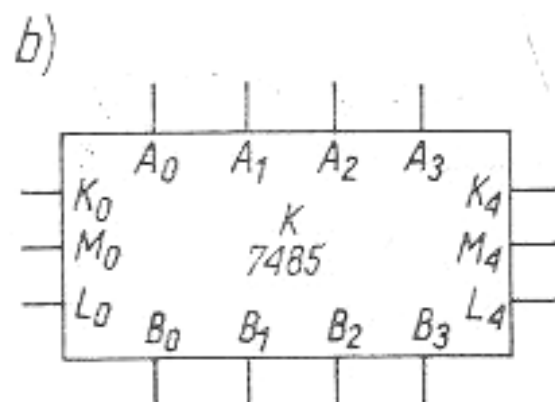
Istnieje tylko jedno przeniesienie (np. K_i), natomiast sygnał M wskazujący na równość porównywanych liczb jest tworzony równoległe (wszystkie bity są badane jednocześnie)

$$\begin{aligned} M &= (A_{n-1} \cdot B_{n-1} + \overline{A_{n-1}} \cdot \overline{B_{n-1}}) \dots (A_i \cdot B_i + \overline{A_i} \cdot \overline{B_i}) \dots (A_0 \cdot B_0 + \overline{A_0} \cdot \overline{B_0}) = \\ &= (A_{n-1} + \overline{B_{n-1}}) \cdot (\overline{A_{n-1}} + B_{n-1}) \dots (A_i + \overline{B_i}) \cdot (\overline{A_i} + B_i) \dots (A_0 + \overline{B_0}) \cdot (\overline{A_0} + B_0) \end{aligned}$$

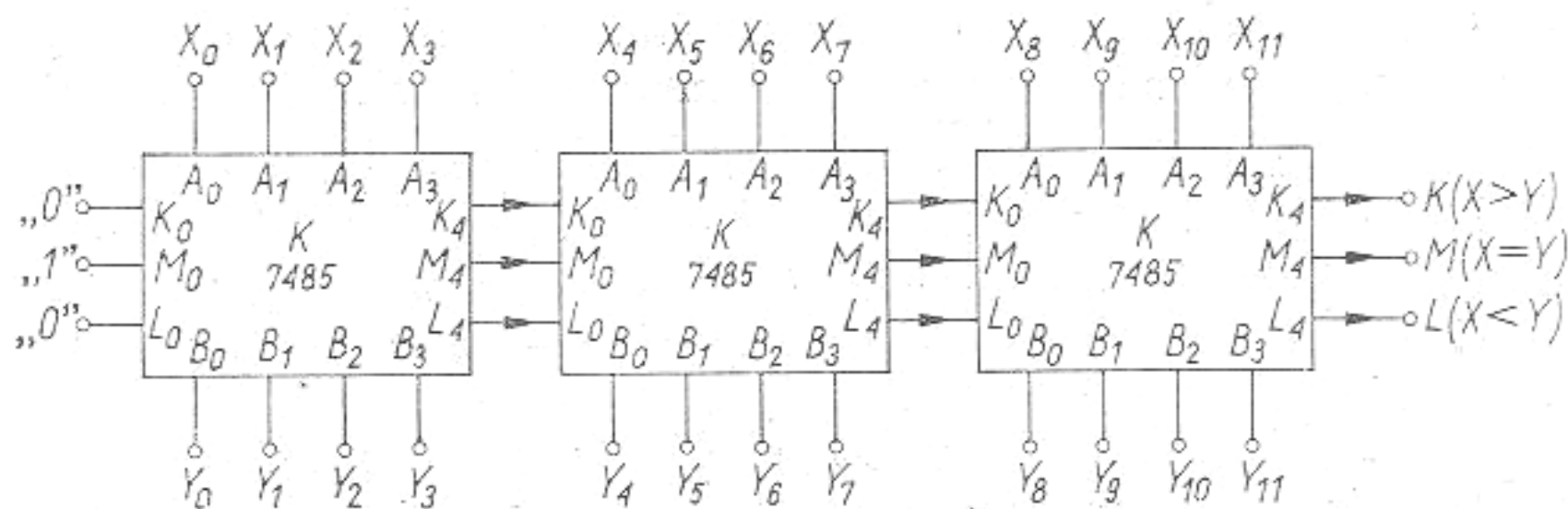

Komparator równoległy.

Rys. 3.157. Komparator równoległy 1485: a) schemat; b) symbol

Rys. 3.158. Kaskadowe łączenie modułów komparatora

